

### लसीकरणाचे अपयश

बऱ्याच वेळी कुक्कुट पालकांची तक्रार असते की, लसीकरण केल्यानंतर सुद्धा रोग आला. याची अनेक कारणे असू शकतात. त्यापैकी महत्त्वाची कारणे खालील प्रमाणे आहेत.

- १) लसीकरणाची सदोष पद्धत: पिण्याच्या पाण्यातून लसीकरण करताना, पाणी पुरेसे थंड नसणे. लस डोळ्यातून देताना लसीची कुपी (बाटली) थंड न ठेवणे इत्यादी.
- २) लसीची अयोग्य वाहतुक : लस फार्मवर आणताना व लसीकरण करतानाच्या ठराविक पद्धती न पाळणे.
- ३) गंबोरो रोगाचा प्रादुर्भाव : गंबोरो रोगाचा प्रादुर्भाव झाल्यानंतर केलेले लसीकरण परिणामकारक प्रतिकार शक्ती निर्माण करू शकत नाही व अयशस्वी ठरते. याचे मुख्य कारण म्हणजे हा रोग प्रतिकार कमी करणारा आहे.
- ४) अफ्लॉटॉक्सीनचा प्रादुर्भाव : अफ्लॉटॉक्सीनचा प्रादुर्भाव असलेले खाद्य जर पक्षांना सतत दिले गेले तर पक्षांचा रोग प्रतिकार कमी होतो व त्यामुळे लसीकरणाचा अपेक्षित परिणाम दिसून येत नाही.
- ५) अशक्त पिले : अतिशय अशक्त पिले व रोगाची लागण झालेल्या पिलांमध्ये रोग प्रतिबंधक शक्ती निर्माण होत नाही आणि झालीच तर ती फार क्षीण असते.
- ६) उष्णता : अति उष्ण तापमानामुळे सुद्धा पक्षांची रोग प्रतिकार शक्ती कमी होते. तसेच लसीकरण करताना लसीचे तापमान आवश्यकतेपेक्षा जास्त झाल्यास लसीकरणाचा फारसा परिणाम होत नाही.
- ७) परोपजीवीचा प्रादुर्भाव : कोंबड्यांच्या शरीरात परोपजीवींचे प्रमाण जास्त असताना लसीकरण केले तर अपेक्षित रोग प्रतिकार शक्ती तयार होत नाही. त्यासाठी पक्षांमध्ये नियमीत परोपजीवी निर्मूलन कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे.

### ब्रॉयलर पक्षांचे लसीकरण

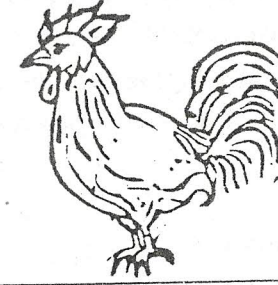
अ. क्र.	ब्रॉयलर पक्षांचे वय (दिवसात)	लसीचे नाव	मात्रा	लस द्यावयाची पद्धत
१.	६ वा	लासोटा	एक किंवा दोन थेंब	डोळ्यातून किंवा नाकातून
२.	१० वा	गंबोरो	एक किंवा दोन थेंब	डोळ्यातून किंवा तोंडातून
३.	२० वा	बुस्टर गंबोरो	उत्पादकाच्या सूचनांनुसार	थंड पाण्यातून
४.	२६ वा	बुस्टर लासोटा	उत्पादकाच्या सूचनांनुसार	थंड पाण्यातून

### उपचारापेक्षा प्रतिबंध उत्तम उपाय

प्रकाशक : अधिष्ठाता, पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, उदगीर

## पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत पशुवैद्यक व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर

करा लसीकरण  
होईल पक्षांचे जीवन संरक्षण



लेखक

डॉ. संतोष मोरेगावकर व डॉ. अनिल पाटील

मार्गदर्शक

डॉ. नितीन मार्कडेय व डॉ. अरुण भोकरे

तांत्रिक व शास्त्रीय सल्ल्यासाठी आमच्या महाविद्यालयातील पशु सर्वचिकित्सालयाच्या "तांत्रिक सेवा सल्ला वाहिनीवर" संपर्क साधा.

वेळ : सकाळी १०:०० ते दु. १२:०० (कार्यालयीन दिवशी)

☎ (०२३८५)२५७३५९

